

ACC. N:R M. 16517: 1-62.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Gunn Levin*
Härad: Berättare: *Marica Lördahl, T. Esplan-*
Socken: *Lunds stad* Berättarens yrke: *fru* *vägen 16 A, Lund*
Uppteckningsår: *1966* Född år *1890* i *Odenslöv*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stadstraditioner I s. 1-62.

LUF 126

M. 16517.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Gertraud Svendsen
" födelseår: 1890
" födelseort: Ålborg
" yrke: Fru

Makes/makas namn: Erik Svendsen
" födelseår: 1891
" uppväxtort: Lund
" yrke: Plåtslagare

Faders namn: Anders Nielsen
" födelseår: 20/1 1857
" uppväxtort: Ålborg
" yrke i staden: Rehabiliteringsarbetare
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: Affärsinnehavare i Ålborg

Moders namn: Elva Vesterlund (+1893?) (Sylvester Sola)
" födelseår: _____
" uppväxtort: Lund = Sola
" yrke i staden: Handelsöversetter
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: _____

Farföräldrars yrke: _____

Morföräldrars yrke: _____

Antal syskon: 11

Min far var renhållningsarbetare. Det var vid renhållningsverket i Lunds stad. Där var han under hela sin uppväxttid, ja så länge han kunde arbeta. Vi bodde ^{uppgjort} i Alhelgens kyrkogata. Han var inte berättad så ~~mycket~~ om vitt yrke. Han började kl. 6 på morgonen och höll på till 12, då det var middag, och sedan så fick han börja igen kl. 1 och hålla på till kl. 6. Det gjorde han hela året. De hade ingen semester på den tiden. Han kunde papabaljn och klossetter, då var det klossetter med korostör, så den bar de ju och körde i stora vagnar. Och när de kunde papor, så var det ju också stora baljn med järnringar omkring och handlag, och så stod de på en pall och kunde upp det i vagnen där. Senare kunde de sedan på renhållningsverket. Och så hade de sina matbröd eller skallbrång, som de kallade det för. Och det var så, att ju var det en vecka, och då skulle han ju se till hästar och så. Och så var det ett litet

rum, som de låg i, såsom en dräng har, eller hade
då på den tiden. Han hade Hall därute vid renhåll-
ningsverket, och så skulle far vara där en vecka,
men så skiftade de ju. Och då brukade jag gå dit
och bjuda kaffe på söndagsmorgonen. Under den
veckan bodde han inte hemma. Då var vi hemma.
Men ofta detta återkom, kommer jag inte ihåg.
Några redskap behövde han inte låta sig med, och
håller ändå till. De skulle bara skifta, så att de
passade den varsin vecka. Jag kommer inte alls
ihåg, hur det lät när, men det var väl inte så
färligt stort. Men det räckte till. De hade så gott. Han
var duktig till att omhålla, men. Några naturla-
gräsmålar hade han inte. De fick alltså själv köpa.
Arbetsgivarna träffade han ofta. Han fick det bra
där. Han lyckades mycket med sin arbetsgivare. Absolut
 tror jag han hade. Några fester ordnades inte. Men
på sommaren kunde de ha utfärd till Bjärred,

och så ätte arbetarna dit. Det var arbetsgivaren,
som ordnade det. Då hade de en stor vagn med två
säten framför sig. Det var för arbetarna, och så
fick de ta sina fruar med sig och sina familjer.
Jag kan inte komma ihåg, om arbetsgivaren följde
med. De var sammna på tågarna där. Där hade de
roligt och badade och drack kaffe och så. Och så ha-
de de mat med sig, smörgåsar, kaffe, plättar och
lite av varje. Och på en måndagarna körde de ut till
Solkells Park med släpkärror med sina barn i. Så
ät de och drack där ute i gården. Det var på sam-
maran. Jag kommer inte ihåg, om det var varje
måndag. Men det var barnfest med tändingar och
så för barnen. Det var för alla stadsborna. Något
intresse för arbetarnas familjer tror jag inte ar-
betsgivarna visade. Det var bara till att arbeta från
morgon till kväll. Ett mjukt givare från arbetsgivar-
na förkoren, kan jag inte komma ihåg. Det var

bara, att de var fria när det var jul, då släpp
de köra karran in. Där träffade sina arbetskamrater
ibland. De pratade och drack en kopp kaffe till froga.
Jag tror att jag var med i en fackförening, vilken
kommer jag inte ihåg. Något extraarbete fick han inte
sin mor sydde handskar. Det gjorde hon gärna da-
garna i hemmet. Hon hade inte tid att ta emot någon
främmad. Var där någon som kom, så fick hon ta
skadan igen, och så var hon lite nervös, hon ryste
maskinen lite. Hon trivdes så bra med det arbetet.
Hon hade en handskmaskin. Hon sydde handskar till
en Melanders, hette de. Hon lämnade handskar där
och tog emot handskar. Hon jag vet inte, om det
det var någon fabrik. De bodde där Larssons har
skoaffär nu, det var en trappa upp, kommer jag
ihåg. Jag sydde eftersemmad ibland, knapplind och
knappar. Det var fina skinnhandskar, bruna och
alla färter. Och så fick hon beställning, och så hade

hon brätten att få dem färdiga och iväg med dem
och sedan nytt igen. Det var lika mycket att göra
under hela året. Och så kunde det vara beställningar.
Någon som skulle gå bröllop, och då hade de långa
handskar med knäpp. Det var noja arbete. Hon fick
betald per vecka, men hur mycket det var, kommer
jag inte ihåg. Hennes skötsel gick bra. Hon hade
så rent och snyggt alltid. Hon hade tre pojkar med,
men de fick ju sin passning, och far fick sin pass-
ning, så det gick bra. Men man fick ju hjälpa till
att dricka och bära in kol och bränn och vatten
och Lomma kaffekelen. Och så brukade man säga:
"Det skall inte Lommas idag, det får koka lite till."
Det hände, att man kokade vatten många gånger
på samma kaffe. Det förekom inte i vårt hem att
barnen lämnades till barnhem. Detta arbete höll man
gå med under hela vår uppväxttid. Man hörde henne
aldrig klaga på arbetet, utan det gick bra. Far var

alltid nöjd.

Jag arbetade inte själv som barn. Jag bara hjälpte till hemma, och sedan kom jag ut och fick plats. Det var efter skolan. Jag var 15 år då. Jag hade plats på Åskarshem. Där hade jag 150 kr om året och mjölkade fjörå kor och var med på höst och alltihopa. Sedan kom jag in till stan och hade plats där. Där hade jag 10 kr i månaden. Jag tror inte, att man ansåg det sparsamhet, att man arbetade innan man slutat skolan. Men vi hade ju både blivit konfirmerade och slutat skolan. Men i andra familjer kunde det ju hända att man gick med bidrag, men inte mer. Något annat tror jag inte de hade. Det kunde vara någon som passade barn kanske, eller springstolar, som de hade då.

Vi bodde på Allhelgenska Kyrkogatan. I det huset

bodde bara far och mor. Sen del hörde tillhopa den gården, så det var ju flera familjer, sen bodde där. När huset byggdes vet jag inte, men det var gammalt. Vad byggmästaren hette, vet jag inte i heller. Jag tror inte där var någon reparation. Hyran kommer jag inte ihåg. Förhållandet till hyresvärden var bra. De skötte sig själv. När han fick hyran så gick det bra. ~~Det~~

Där var två rum och ett litet kök, med en trappa upp till vinden. Där var bara vind, det var ingen som bodde där. Rummen kallades kammar, vardagsrum eller sovrum och kök. Det båda rummet var väl ut till gatan, kan jag förstå. Vardagsrummet användes till att ligga i och på och äta middag i och sådant. Där sov vi allesammans, alla i ett rum. Tjuven sov i kammar- rum. När vi var små, hade de vagn, som vi låg i, men det var ändå i samma rum. Så var det överallt. När vi hade gäster, var vi i båda rummen. Så hade

vi julgran när det var jul, och på den tiden vi och
hade juligt. Det var i kammaren, som vi hade julgra-
nen. De var nöjda med bostaden, där var inte så stö-
ra presentationer. Jag har aldrig hört att de var miss-
belåna med något. Rummet var möblerade med en
kyrån och en säng, bord och stolar. I kammaren var
ingen säng, där var en liten soffa, men den läddades
inte. Det var en påsläppta soffa att sitta i. Och så var
där ett bord, som stod mitt på golvet och vanliga
pinnastolar. Jungfru hade inte mer förän senare
Prydnadsaker hade mer gett en, av gardin och glas-
tafeln hade hon gett en. Jag vet knappast vad det
var för motiv. Så hade hon blommor i fönstren, pelar-
gonier, och en arabia och en förbruk hade hon. Red-
lor på golven, som var hemmavävd, och på skure-
golv till att skura. Parkettgolv visste vi inte vad
det var för något. Hur de förvärvat möblerna vet
jag inte, men de var väl färdigköpta. De smickade

inte själv. Några begravnade möbler, tror jag inte där
var, utan de var nog nyköpta. Det hände inte, att
man pudrade golven hos oss. Men jag har hört, att
man gjorde det hos andra familjer. Varför vet jag
inte. De pudrade mest alltså på dass, men inte i rummet
i rummen. Det var mest på sommaren. Vi gick ofta på
hem till andra barn och leka med dem. Deras hem var
ungefär som vårt. Några möbler som ansågs för fina
tycker jag inte där var. Det var vanliga möbler. Jag
kan inte komma ihåg om det fanns någon speciell
möbel, som ansågs för fin. Några möbler som ansågs
en moderna hade mor och far visst inte. Det var enkla
möbler, sådana man hade på den tiden. Sängbläderna
bestod av vanliga fjäderdynor och slicktäckor. För hett
gott som lakan. Sängbläderna förvarades i säcken och
ett täcke över dem, så var det bäddat för dagen. Det
var en pålindad trä säng. Rummen värmdes upp av
en spis, koks och kol och tränsa. Det var till att

hugga bränne, när jag kom hem på kvällen. Vi hade en
stökugn i vardagsrummet och så gick där rör ut till
det andra lilla rummet ut till gatan, så den värmdes
det andra rummet med. Sammareu var till finsare
så där var de ja inte varje dag. Köksspisen var den
som stod i rummet, en vanlig köks spis. Det var inte
plats i köket till en spis. Det var bara ett litet kök,
stengolv och ett litet fönster ut till gården. Där var
vask och skafferii. Sen de fick slå ut vatten och
härma vatten. Sen malen fick mor laga i vardagsrum-
met. Det var ett stort rum. Spisen var en vanlig stök-
ugn, svart, som eldades med koks och kol och brän-
ne. Belysningen bestod av en fotogenlampa. Ett-
triskt lys kom sedan jag flyttat hemifrån. Foto-
genlampen stod på bordet, och när det knackade
på dörren, fick de ta lampen med. Vi tänkte när
det blev mörkt, och så släckte vi, när vi skulle gå
och lägga oss. Så var det under hela året.

Vi åt bruna bärar och stekt fläsk och kalyps,
kalypsen och ärlor och fläsk, vanlig husmannskost,
sill och potatis, salt sill. Och vi dricker, för drack mycket
dricka, drickablandning. Gjälk drack vi också till
middagen. Jag tror, att vi åt ärlor varje torsdag.
Söndagsmiddagen var ju kalypsen och fläskstekt. De
levde mycket gott, far och mor. Hon var duktig till
att laga mat. Kaffe drack vi efter middagen. Far
köpte vetebröd, och så stekte hon smör på det. Jag tror
inte mor köpte hälskett. Jag kan inte minnas, att
hon köpte mjölsmat. Men jag tror inte hon hade
några skrapler emal det. Hon var mest van vid det
gamla vanliga. Vi hade torsk och god senapsås. Det
var mest sill och torsk, stekt sill och ibland kokt
sill. Ut köpte vi från Kärnvik kommer jag ihåg,
slora, feta ålar, som mor kokte in. Rött öl tror
jag inte vi hade. Rakell kommer jag inte ihåg. Smör-
baker åt vi inte utan i färsk smör. Tunder smaka-

de jag förl sedan jag flyttat hemifrån. Det var väl
sulkning 1905-10. Första gången jag såg en kumst, så
trädde jag, att det var äpplen. Det var på torget. När
jag hörde, att det inte var ett äpple, så ville jag inte
köpa den. Vi köpte apelsiner, men det var endast
vid julen. Annars fanns det inte sådana. När köp-
te sin första mat på saluhallen och så på torget och
i ett par spiceriaffärer. Hon köpte aldrig färdiglagad
mat, utan hon lagade allting själv. Hon bakade också
själv. Särskilt till julen, då bakade hon många sor-
ters småröd och vetebrod. Och så bakade hon i jan-
uari, då var fylle år. Annars var det inte så mycket.
Hon hade inte tid. Hon brukade ju köpa vetebrod.
Och när dricka köpte vi färdigt. Longdricka hade vi
alltid på bordet. Det köpte vi i Lön vid i Lönsvikt
liksom mjölk. Vi släkte inte hemmen, men mor bru-
kade köpa griskunnad och göra sylta. Stens och kammer
hade vi inte och inga grannar heller, utan fröns, det

det köpte mor på torget. Där och mor hade varken
trädgård eller koloni. Det var mest kokesmat de hade.
Det var bara en söndagen som de hade stek. Det var
med fläskstek och skinkstek, det var inte så dyrt
på den tiden. Också fröken till pappor. Vi åt med
med kniv och gaffel. Det var vanliga knivar med
svart skift och av metall. Och så hade vi stora bröd-
knivar, skov och vagn, träskoar och vanliga vagnar.
Och så var det enaljerade pannor och järngryta,
stekjärn och väffeljärn hade mor, men då var det
ett som de kunde vända. Vidare hade hon plättjärn
och ett munkjärn. Sedan hade vi vanliga tillbringare,
glas, vanliga genomskinliga fast de var rätt så
tycka. Hon hade en fin servis, som hon hade när
det var jul, då tog hon fram sin fina servis. Den
var med gröna blad på, och där var även fin kan-
na, gräddkanna och sockerskål. Det hade hon visst
bara framme när det var jul. Jag vet inte, om

sen hade tillverkat den. Sen den var nog svensk.
Hon hade kaffekoppar också i samma porslän. Hon hade
kaffeskedar med. De var gjorda i vanlig nickel. Hon hade
särskilda till vardags och andra till jul. Vardagsser-
visen var en vanlig enkel, den var rätt så Ljock. Den
var nog lite blommar grön den. Kaffebäror köpte hon
malda, i en särskild kaffaffär och i speceriaffären.
Likadant med kryddor, den köpte hon färdigmalda
i en speceriaffär. Kryddor ställde hon bara när hon
lade kryddsalt och lade smaken. Då ställde hon
pepparkörnen. Sen köpte lingon och gurkor, lade
kryddsalt och ställde till. Det köptes för gången. Vi
köpte, så att vi hade gästis över vintern. Den hade
vi i källaren, i säckar eller de lag upp den i lådor.

Det var alltid gott om mat. Under kriget var det
besvärligt både med bröd och allting. Sen då hade jag
flyttat hemifrån. Jag vet ibland för vem merkorandes
och stannade där i Lilla Träskgatan 39, där jag bodde.

Härten visste så väl var han skulle komma, och när
far kom en igen fick alltid hästen en bit socker.
Och så drack far kaffe hos mig, och så fick han smör-
gås, men som han sade: "Jag vill inte ha något bröd
för mig här så aut en del." Men det räckte till ho-
nom med. Och så brukade jag alltid stäsa av skorporna
på brödet, så tunt, så tunt så, och sedan hade jag en
giss, som blev full av det. Sedan brände jag det, och
så malde jag det, och sedan blev det till kaffe. Och
då sade far, att han aldrig fått så gott kaffe och jag
sade, att jag skulle inte köpa bönor förrän kriget var
slut, men det glömde man ju. Det var gott kaffe. Sedan
gick vi ända ut till Långsörs och plockade ärtor,
min svärmor och jag. Vi fick inte mer än en kopp full,
och det brände vi och så malde vi det till kaffe.
Det var svårt att få mat. Vi hade kumpanger, bröd, kött-
och smörkumpanger. Jag kommer inte ihåg, hur mycket
man fick, men det var lite. Det var svårt att få

Gränsk. Då köpte vi stora, stora kunnor, rätter liksom
på Låd. När man kan var gjästlagare, så kan ha-
de gjort en stor uggn så det var bara att lägga ner den
där och elda. Så köpte vi sågspinn och eldade med det.
Det gick bra. Det gjorde vi under hela krigstiden och
vi hade varmt och gott.

Vi drack kaffe på morgonen och sedan middag
kl. 12. och sedan var det kaffe på eftermiddagen och
sedan kvällsmat kl. 6. på kvällen, när far kom hem. Se-
dan var det inte mer. De kallades för morgunkaffe, mid-
dag-tolv och sedan kaffe, och sedan var det kvällsmat.
Hela familjen åt på en gång. Vi åt middag kl. 12. Hela
veckan. Far fick smörgåsar med sig till arbetet. Far
brukade köpa pålägg i affären intill. Han hade pro-
cent där. Han köpte leverkorv, rökad korv och så där,
rest med. Till det drack han kaffe. Vi åt i vardags-
rummet. Där åt vi även på söndagen. På julen var det
östra rummet. Men där var inga möbler att flytta.

Jag tror, att vi hade särskilda platser rund matbordet. Var hade sin bestämda plats och barnen hade sina vanliga platser. En hade nog med att göra med att sitta på bordet och ta av bordet. Alla fick sitta. Det var mest Lyst när han åt, men vi barn fick lov att prata. En hade vadduk på bordet. Den kom i bruk när man var hemma och var barn. Till jul hade vi alltid vit duk av linne på bordet och så en sådan där gyllene av Lys, som mor köpt färdig. Linneduken var också köpt, annars var det kanske, som de fyllt i födelspresent och guldklippor. Som nyplaggningsfat hade vi lekfat, små karottor av porlän. Tallrikar och bestick hade mor i ett skåp i köket. Tinservisen hade han därinne någonstans, var kommer jag inte ihåg. De hade inga Cyffier då Tinservisen hade de stora köpt. Om julerna hade mor främsande och Lys på mat. Det var dottern, hon bodde i Edarstov, och så hennes Lösser. Det var det roligaste de hade, när de kom

hem till mormor och morfar. Då dansade de runt grä-
nen och hade så roligt så. Då gick de en halv mil hit
till Lund och det var aldrig så kallt. Då var
vi 10-12 st. hemma på julafton. Vi åt sylta och
rödbetsgröst, hemmalagat allsammans, och sedan
lutfisk och gröt. Sedan gottelbrot med nötter och äpplen
och apelsiner. Därefter var det kaffe och kakor, hemma-
bakat allsammans. Men hade inte tid till kaffebej-
ningar. Ät vi vin och sprit förskam inte mycket där-
hemma. En liten sup till maten kanske, fiskasuppen,
sen de sade alltid. Men endast på julafton och så
när far fyllde år. Annars förskam det inte. Det kostade
oss inte mer än 90 öre för en liter, Lycken jag. Det
var vanligt brännvin. Det köpte man på Spritbelaget,
då låg det på Södergatan, där jag. Det var billigt,
men jag tror inte far köpte mer för det. Han var inte
så glad för det precis. Det var bara far som drack
fiskasupp och så svärsanen.

Vi var rätt fina, vi var alltid rena och fina. Min
syster och jag var tvillingar, så vi hade alltid likadana
klänningar. Röda klänningar med svarta sammetsband,
det kommer jag se väl ihåg. Men var alltid pygg och
fin, far med, vanliga kläder. Den röda klänningen
var finkläddning, men vi hade den i skolan med. Mor
sade alltid: "Den som går en söndag 'fin, han får
gå en vardags som han kan." Och så hade vi sofflor på,
och på söndagen skor, svarta skor, kanske var de till att
snöra, kanske känger, jag kommer inte riktigt ihåg.
Så hade vi hemmastickade strumpor. Klänningarna var
långa, men det var först när vi blev lite vuxna, inte
som skolbarn. Tyget var hemmavävt, tjockt, grovt gille-
tyg. När far gick till arbetet så var det väl en blå
blus och så vanliga byxor av mollskinn och så rock.
Rösa hade han, skjortmössa. Till vardags hade mor
en vanlig blus och en vanlig kjol, cheviol kjol eller
vad det kallades för. Men hade schallett. Till söndags var

det vil det vanliga, en klänning och en blus och ett
rent fräklade, vitt eller kulört. Kläderna vet jag inte
var han köpte. Han sydde inte själv. Han köpte alltid
nya kläder i någon klädesaffär. Han beställde aldrig
hos någon skräddare. Jag kan inte komma ihåg, att vi
gick klädgåvor när vi gick kläder när vi behövde. På
På sommaren hade vi soffor, vanliga skor också, som
på vintern, likadant tycker jag det var. Vi hade en Sof-
felmakare, där vi köpte sofforna, men var han bodde
vet jag inte. Skorna köptes i en skoaffär. De kostade kan-
ske åtta kronor. Jag kommer inte alls ihåg vem som
sålade skorna, det var nog flera olika. På vintern ha-
de vi sådana där klassmössor, punda mössor med lik-
som ett litet brätte och de var helt svarta. Den hade vi
på vintern. På sommaren hade vi stråhatt, och den
hade vi ju år från år. Så mor brukade förmispa den
och sätta ett snyggt band run. Den hade vi både till
vardags och på söndags, annars gick vi barhuvade med

hårband i. För fläskade härl, det var som en piska. Her-
karna hade mest mössor, skärmmössor. Jag kommer inte
ihåg om far hade hatt. Jag vet inget om tyget från
schalett till hatt. För hade alltid schalet. Hon hade
inte hatt någon endade gång. Jag kommer inte ihåg
om det fanns förvilda gräddkläder. Poliser och Land-
män, de hade vanliga dräkter med knappar och en
hyälms på huvudet. Militärerna hade de där vanliga grå
eller gröna, eller hur de var, med knappar och så. Hem-
biträdena hade en vanlig klänning, kjol och blus och
ett förkläde.

Våra bekanta var liksom vi enkelt klädda, som de
var på den tiden. Långa kjolar och hängar. Man hade inte
tid att tänka på om det fanns några kläder, som an-
sågs för spassande. Bergarna och handelsmännen var
klart lite finare, men jag tycker att det var samma
kläder de hade. Det var ingen större skillnad. Hos värdar-
na kunde vi inte heller märka någon skillnad. De var

vanligt klädda, mest hemmadress de hade på sig, vissl. Alla var Likadans här i stan. Något särskilt ungdomsmod tycker jag inte att det fanns. Det var vanligt stråhatt om sommaren och påskantur plommonstap som herrarna hade. Det var aldrig så att personer, som flyktat in till stan från landet var annorlunda klädda.

Vi kallade våra föräldrar för mor och far. Man sade aldrig "du" till dem. Likadant var det när vi talade om dem med kamrater och andra. Bekanta tilltalade vi nog med namnen, bara namnen, efternamnen eller förnamnet. Vi sade aldrig "fru" eller "lund". Till en kvinnlig person använde vi nog mest förnamnet, hellre än efternamnet. Släktingar tilltalade vi med faster och farbror, inget förnamn. Det var "moster" och "faster" och så. Våra föräldrar sade "du" till varandra. När de omtalade varandra med oss sade de "mor" och

"Far". Mor sade mycket "Anders" till far. Han hette Anders och mor hette Ida. Han sade mycket "Ida", när han talade med oss om henne.

I vårt hem bodde bara familjen.

Mor skötte själva om grädkarnen. Hon malade dem och såg till dem. Min syster berättade blöjor. Där var ingen tid till att gå ut med dem på promenad. De fick allt bli därinne. Det kunde vara att de gick ut lite grund på gården. Men för all del vi var ute och körde med barnvagnen på söndagar och på nätter vid Helgenabacken, där som biblioteket är nu. Där gick man mycket nätter om söndagarna. Så tog vi kaffe med. Det var främsst mor som hade hand om barnens nattsömn. När vi gjort något slagg fick vi väl en nattsömn. "Så skall du inte göra." Hon drackade oss inte. Hon bara brukade ist oss. Han var mycket bestämd av sig. Men om det gick för långt och hon hade berättat kunde man nog få på en smäll. Men det var sällan.

Det kunde hända när vi leivade med varandra. Sen jag vet inte, att de har slätt på min syster och mig. Det var när de var små, mina bröder, och sen de slutade på någonting, sen de kunde få lite drök. Sen annars vet jag inte, att varken mor eller far slätt oss. Man brukade skrämma oss med polisen. Hansan var man rädd för. Man migade och tåtsade på alla poliser. Det var visst bara polisen man var rädd för.

Kvattlarna tillbringade man mest hemma i vardagsrummet och på sommaren satt vi ute på gården. Så var vi ute och hoppade, höllade boll och lekke. Sedan var det att komma i säng. Att vi lekke tillsammans hela familjen kunde hända på julen. Då lekke vi många julekar som "gemma ringen", så dansade vi kring julkranen, gissade gåtor och gissade rötter. Hemma pratade vi mycket med varandra. Det var alltid något att prata om. Vi fick prata på mycket vi ville. På lördagen och söndagen var vi mest hemma. Annars gick vi ut

Till Salkets Park eller reste till Bjärred. Vi reste
mycket till Bjärred. Vi åkte med tåg och hade mat
med och tåg där hela dagen. Vi badade och träffade
bekanta, åt och drack kaffe. Vi kokte kaffe därute. Vi
hade primuskök med. Vi hade så mycket god mat
med, gelatiner, köttbullar, sill och ägg. Vi badade mycket.
För var glad för att bada. De hade ringa badkläder
på den tiden. Vi hade badkläder men inte skor. Hon
hade ett vanligt vitt linne på sig. Det stod som en juk-
lig ballong runt omkring henne. Där hade en vanlig
skjorta. Sen vi yngre hade badkläder, tvärandiga
var de med långa ben och av någon sorts trika. Våra
släktingar hade vi mest på landet. Vi träffades ofta. Vi
hade moster och morbröder, som bodde i Orust. De
kom till oss någon gång på sommaren och lite grand
på vintern vid julidén. De reste på tåg. Så reste vi
och besökte dem, och de hälsade oss vid stationen,
morbror Åke. De hade tvälar. Så körde de över en ä,

Bron där, och då brukade vi alltid lägga oss på
men på ryggen, för vi var så rädda för att åka över
bron. Det var mest på sommaren, sen vi träffades,
när fru var fri, och så följde vi där med. Det före-
kom aldrig, att släktingar bodde hos oss..

Där träffade våra kamrater ibland, vänner, arbets-
kamrater och bekanta från gården. Det kunde vara en lö-
rdagskväll och en söndagsfrimiddag som de satt och prö-
vade de träffades så. Det kunde vara hemma. Vi hade
en liten gård, så de brukade sitta där eller så satt de där-
inne i rummet. Vi andra familjemedlemmar fick gär-
na pitta och höra på och ville vi säga någonting så
fick vi lov, och ville vi inte det så fick de sitta tysta.
Jag tror nog att man bjöd på en kopp kaffe, men inte
mer. Man hade inte något umgänge utanför familjen.
Det hade man inte tid till. Middagen skulle vara färdig
kl. 12. och sedan var det att maskinen igång igen,

och så fick han dricka lite kaffe emellanåt. Han drack
mycket kaffe. Han drack solo kaffor en dag, brukade
han säga. Det var mest med den ute i Odarstön, som var
och jag umgicks med. De hade inte något umgänge med
med grannarna på den tiden. Parukalas förekom inte
hemma hos oss. Men vi var en gång på Parukalas hos
Livlingarna Lindström. De bodde vid Bråborgel. Herrn
var vissl skräddare, mösseskräddare var han. De bodde
där som Kahlmanns nu har sitt konditori. Vi var väl
10 år där. Vi blev Lyndna på skoldag och vispgräddde
och smörgåsar. Vi hade aldrig sett så fint. Vi hade en liten
pörs med, men jag kommer inte ihåg vad det var.
Det kunde inte vara så storstad. Det var från skolan
som vi blev Lyndna, vi var klasskamrater. Rut Lindström
lever ännu, men den andra är död. Det var så trevligt
när vi var där. Man lyckades hade så fint, så fint. Och
så mycket gott vi fick. Vi var inte så många där, bara
flickor. Men riktigt hade vi. Samtliga deltagare inte annars

i stora fester utanför hemmet. På midsummarfesten
dansade vi runt majstången och hade till slut. Vi
gjorde många utflykter till Björneå och Tegelåsing med.
Tegelåsing ligger mot Sandby till. Där äkte de till, hade
mat med sig. Vi äkte dit med sig. Vi äkte med far
och mor. De var inte så glada för att ha tillskap. De
var trötta, men jag vet aldrig att vi gick för bio.
Där och mor var där en enda gång. Lycker jag att jag
har hört talas om. Det lyckte ju far bara var pepparsdoc-
kor och pitta att tillaga på. Det var på Håstergatan. Där
var en bio. Vi var väl 10-11 år då. Det kostade inte
mer än 25 öre i inträde, tror jag. Sommarkälar kunde
förekomma inte i Folkets Park, men inget som jag kom-
mer ihåg och likadant med kauserter. De spelade myg-
ket vid Grand hotell varje kväll. Där var också en veran-
da, som de satt och spelade på. Då gick folk där runt-
om den där dammen där är. Där gick vem som helst
gå, och det gjorde vi med. Lärars hade de där, där

Brandstationen har varit. Det är där auktionskammar-
ren är nu. Det var roligt att gå på cirkus. Sedan jag
blev gift var vi där till, men jag kan inte minnas
att jag var där som barn. Det hade man inte råd till.
Väl i Folkets Park dansade man när vi välle upps och
blev unga, jag minns. Då var man mycket ute och dansa-
de i parken. Vi gick dit. Där var gipskander, inget
ljus och ingenting. Det kostade visst 35 öre i inträde.
Man spelade mest på blåsinstrument och det var mest
vanliga danser som vals, polka och pollekatt. När man
dansade pollekatt, gick man liksom bara fram och till-
baka. Det var mycket folk där, mest ungdomar. Men
det fanns äldre också. Där var uppträde också, och så
kaffeservering. Uppträde var där alltid. På vintern dansade
vi inne. Det var väl därinne som nu är Tyrolen. Där-
inne var då balar på vintern. Så hade vi på Folkets
hus, som vi gick på. Där brukade också vara balar och
maskeradbarer. Vi var där en gång, fyra flickor tillsam-

mans. Jag var utklädd till Mattens dräktning. Jag hade svart klänning med vita skjärmar, som man satt och sydde. Så hade jag en svart hatt med en stor plym i. Jag hade sällskap med en som hette Sigris. Hon var utklädd till Sjömanspoj. Min syssla var Skjärmflicka. Vi var väl 16-17 år. Någon idrott eller sport utövade vi inte. Det var bara dans. Fast vi åkte ju skridskor. Men det fick bara vara hemma, lite grand på gården och vid dibestaulerna i Ledarstör. Det var vanliga skridskor, som man skruvade på. Där ute vid Färdtsplatsen var ju så att de åkte skridskor, men dit gick aldrig jag. Hemma var det bara på små vattenpölar, som var frusna. Så det var inte så stor plats.

Jag minns att vi dockor. Det var vanliga Grasa dockor. Men köpte dockor till oss hos Otto Grönlund. Det var med huvud av porlän och hår och armbågar. Kroppen var väl av tyg. Hon hade riktig klänning på sig. Det fanns att köpa. Men sydde små bollar av handskskinn till

ess. Spelade kullor gjorde vi också, med sidanåttan kullor och glaskullor. Det var ju storadalen som man kunde vinna en sådan. Dorkorna fick vi till julen, kullorna fick vi när vi ville ha. Vi fick lov att leka inne i rummet, annars var vi på gården eller på gatan. Vi var mycket och lekte på Helgenabacken. Där fick vi göra som vi ville. Vi lekte pjätt och gemmar och så var det hoppa lugo. Det gick som att vi kladdade ut oss. Jag vet inte vad det var till. Det var precis bara, när man lyckade att det var roligt. Vi gick aldrig omkring och sping. Vi fick nog vara ute till 7-8-tiden. När och far gick och lade sig tidigt. Vi gick och lade oss vid 9-tiden under hela skoldagen.

När och far förbjöd oss aldrig att göra någonting. Vi fick springa i Parken så mycket vi ville. Så mycket gångbildning fick som inte. När vi var en fem, sex stycken, som höll ihop och var ute och dansade och lade roligt. När man var singlar, så vi pratade mycket

till Båkeberg, Tegelning och Estor. Där var en som hette
Vallmer, som brukade leda allsångerna. Vi hade mycket
gäligt tillställning. Vi sjöng och dansade. När vi res-
te ut, hade vi mat och drycker med oss. Hjälpmedel för-
kem inte. Vi ordnade inte själv precis dansställningar,
vi gick ju i Parken eller på festen vi ut. Till Båkeberg
feste vi alltid på pingsten. På vanliga lördagar och sön-
dagar så var det Parken. Vi gick mycket till Evas
kondis och drack kaffe där, alla kuraterna tillsammans.
Som ungdomar gick vi på bio också, men det var
ju, som för oss, vanliga pappersticker. Man var inte
precis så intresserad av bio. Men man blev ju bju-
den dit och så fick man gå med.

Jag är djupt i Odavestor. Det var nog i kyrkan. De sys-
kon som föddes här i Lund blev nog djupa i hemmet.
En fick tre pågar här. Närvarande var de som höll
Carmen. En fader höll mig och en moder höll min syster,

och han var från Öderstöv och den andra var från
Örsköfta. Det var nog mest svarta klänningar de hade.
Efteråt hade vi kaffe och kakor. Jag tror inte, att den
nydöpte fick någon minnesgåva på den tiden.

Jag blev även konfirmerad ute i Öderstöv. Jag hade
svart lång klänning. Det var så festligt. Han tyckte det
var så vackert. Så åkte jag med en charabang upp till
kyrkan. Det var en bende som körde. Min syster konfirmer-
rades här i Han. Det var för att jag var hos min syster
och passade hennes lillalös. De hade affär. Så kom hen-
nes man in till Lund, och frågade om det var någon
av dessa två tvillingarna, som ville följa med och passa
den lilla lösen. Och den som fick följa med, det
var jag. Prästen hette Lindskog. Vi var nio pojkar
och nio tjejer. Vi satt i långa bänkar. Mor och far var
med, så de åkte också charabang. Sedan fick vi middag
hos min syster Lena. Jag fick ett kort, det var allt
vad jag fick. Och så blommar, det fick jag vrost en

bukett av min far. Vi hade långa klänningar efter konfirmationen. Töre hade vi vanliga korta klänningar då vi gick i skolan. Sedan efter konfirmationen var det arbete. Jag fick plats då på Eskershem.

Vi hade examen i skolan. Då var man ju lite fin. Då fick föräldrarna komma med. Min syster brukade vara med där. Så smyckade vi skolsalen med grönt. Vi gav alltid läraren blommor. Han hette Palmberg. Han är död för många år sedan. Men det var en snäll lärare. Han var bara ung då. Han var gift och hade barn också.

Då vi förlovade oss fick vi bara ringar. Sedan var det inte mer med det. Det var en vanlig plåt ring av guld. De var inte så dyra då, men det var 18 karat ändå. Jag tror inte de kostade mer än 10 kr. styck. De är nu 54 år gamla. Vi var hemma hos mor och far då, så det var bara en ring vi fick, och sedan bråk vi lite kaffe och kakor och lät drus hemma. De visste

en del. Det var bara far och mor hemma och så en morbror till far och mor, som var med där, och en kusin till mig och hans fru. De bara sade "gratulerar." Vi fick inte något. Vi annonserade inte i någon tidning.

Det var Lysning här i domkyrkan tre söndagar. Det var pastor Isberg, som var här då. Han uppvaktade inte då som van. Vi fick inga presenten på den tiden. Det var bara lite kaffe och kakor på Lysningssöndagarna. Sedan var det inte mer med det.

Svennen och möbberna förskam inte.

Vi vigdes i Lunds domkyrka. Jag vet inte om det förskam att man gifte sig hemma. Jag tror det inte. Så fick jag en likadan ring till. Jag hade en svart klänning på mig, med sådär lite grand infällning. Så fick jag en blomma av min svägerska, precis när vi skulle gå till kyrkan. De var med i kyrkan liksom min syster. Det var en stor vit krysanthemumbukett. Jag hade inte krona.

Jag var barlucvad. Men annars förkoren stjär och kranse.
Min make var klädd i blå kesslyn. Jag tror han ha-
de hatt. Så gick vi upp för den stora trappan, där vid
Krafts borg. På den tiden gick de upp där för den
trappan. Vi blev vigda vid femtiden en lördags-
kväll. Sedan var det lite fest hemma med stäkt
och lite rätter. Det var bara kaffe, lite kakor och en
liten tårter. Jag fick visst en jultårter för och mor,
och så fick vi ett telegram från vår vädinna.

Man firade både silver- och guldbröllop, men aldrig
i vår familj.

Jag har varit med en många begravningar, men
det var ju inte som nu. När de dött, så begravdes de
när i kassett. Det gjordes man omedelbart. Man brukade
ha förval av den döde, och de som ville se honom
fick det. Efter begravningen var det i regel lite
kaffe och så. Man gick och tårter gatan. Både
kranse och blommor förkoren, mycket blommor och

Gins var Lända. Vid Alla Helgens Dag brukade man sitta Gins på gravarna och så blommar.

Vi firade alltid födelsedagar hemma. Det var bara jag som hade namnsdag. Mariadagen är ju lite mer än andra dagar, så det var alltid lite fest. Det var en dag som firades lite mer än andra namnsdagar. Det kommer väl från Jungfru Maria. Uppvakning förekom vid födelsedagar, blommar och nykört och annat.

Man firade säkert jämna födelsår. Det var lite tillgängligare än ojämma år. Men jag kommer inte ihåg så mycket. Det var ingen i vår familj som fyllde 50 eller 60 när jag var barn.

Vi vakade in det nya året då. Det var alltid hos far och mor. Vi brukade gå in domkyrkan nyårsafton och vaka in det nya året. Man var ju det mesta hemma och så gick man till domkyrkan. Det var många, men där var så mycket folk, så man kunde knappt

komma in där. Så ringde kyrkklockorna och kommen
var Ländr med levande ljus.

På Trehvarften var vi mest hemma. Jag tror
inte att stjärngessar förekom. Jag tror inte att vi
firade Trehvarften på något särskilt sätt.

Under fastlagen åt man fastlagsbullar. De bakade
man fastlagsbullar, vanliga vetebullar. Man lade gjuter
i gräddan och ibland marsipan. Och så var det kaffe
till. Det gjordes alltid mor. Det var annars vanlig
mat under fastlagsdagarna. Vi hade fastlagsris. Det
gick man smaka ibland, men bara på skoj. Det var
sällan det var i bruk. Det var alla mödres fjädrar i.
Jag kommer ihåg att vi ville "ska katten ut i Lunnan".
De hade väl en Lunnan, sen de bankade på lite. Jag
kommer knappt ihåg det. Det var ingen katt i Lunnan.
Det var bara på låsar. Vi hade den ute på marken på
gården och på dängor vi till den emellanåt, och så
var det liv och rörelse. Det var ingen tjuvning. Det

var bara att vi slog till den lilla. Sedan "Laskingarna" känner jag inte till.

Till joräcken färgade vi ägg. Det gjorde vi barn själva. Sedan fick vi äta upp dem, men vi hade ingen tävling om vem som kunde äta flest ägg. Det fanns inga ägglekare. Jag har inte varit med om äggpickning. Men det talade alltid min mor om, att hon varit med om, när hon var liten och bodde på Lilla vägen. De rullade väl med äggen och så vann de väl ägg ifrån varandra, kunde jag förstå. Och de som fick med ägg, de blev ju glada. Jag kommer inte ihåg det, men jag tror att det gällde vem som kunde rulla längst. Vi klädde ut oss till häxor, långa gamla klänningar, ett kläde på huvudet, en kapp och en kittel. Det fanns ingen särskild klädsel på långfredagen. Jag tycker inte att det var några särskilda förehållningsregler man skulle observera då. Men det var mera cyst och stilla då. Men vi barn fick vara ute och leka som vanligt.

Som barn tänkte vi aldrig på Halvgenmäss. Det var som en vanlig dag. Första maj var inte en helgdag då då, som det är nu. Det var en vanlig arbetsdag. Då skulle vi ha nya hattar. Men man förmisade hattar, så vi hade nya hattar. Det skulle man ha på första maj. Då gick man ut och spelade i stan med skolkamrater och så. Men vi speng ingenläng. Demonstrationsteg förekom inte då på den tiden.

På pingsten gjorde man inget särskilt som barn. Man skulle kanske till sägslång eller till Björred. Vi brukade pryda hemmet med grönt, ljus och så. Annars var det inget särskilt.

Till milsmässan var det majslång. Då gick man omkring och dansade kring majslången. Senare hade vi ingen majslång. Så var där ett par spelmän, och så speng vi och var glada. Jag har hört sägas om att man kunde eldar på milsmässan, men jag har inte varit med om det.

Men och far hade alltid gås till Märten. Hade de inte gås, så åt de lutfisk. Så åt vi risgröt till. Röst-Eil hade vi också. Till det drack vi dricka och mjölk.

Själten advent tänkte man inte på mycket för, när man var barn. Men började alltid att pynta för julen. Äggs hade vi alltid och så julgran. Adventssågarna framkom inte, inte kalender och sålunda heller.

Lucia firades inte hemma. Vi åt inte lussekatt. Men annars så firades Lucia ute i stan. Skolorna hade en Lucia.

Jul var man alltid firat, julaften, juldag och annandagjul. Då var det lugnt och fridfullt och skönt. Då var vi hemma hos mor och far, och så kom de från Odars-Öv. Men hade alltid bråttom. Han var duktig till att laga mat. Han hade egla, lätta glass, brunkål och så hade han ju risgröt och lutfisk. Så bakade han allting till jul, småröd och storbröd. Han bakade nästan sorts kranse, och så bakade han mycket en sort som

kallades för "fälska studenterna" eller "riemans studenterna".
 Jag tror det var med sådant där skorpanjäl och så hade
 han socher ovanpå där, så att det liknade en mässa.
 De var rätt så stora. Så bakade ^{han} pepparkakor och kulan-
 ter. Jag tror nästan att julskyltningen färdig redan
 då. Jodi, mor och vi var ute och tittade på julskylt-
 ningen. Det var en vacker iornan jul. Det var en söndag.
 Det var jappel i affärerna då. Man fick handla sikar.
 Jag kommer ihåg att mor var inne hos Otto Grönlunds och
 köpte dockor till oss, men vi fick inte gå med in. Julin-
 kläsning kommer jag inte ihåg. Överens hade vi, när jag
 blev äldre och gift, en son var med i musiken och son
 alltid bläste in det nya året och ut det gamla. Vi gav
 varandra julklappar, men det var bara smält, smälsaker
 något som man tyckte var tilligt. Det var inte så stort.
 Vi pynten gav varandra och så gav vi mor och far. Det
 var julbidningar och så, som man tackade in och slog
 in jul. De delades ut, när man åt sin gröt. Den son

delade ut dem hade en liten mäska på huvudet, en
röd toppluva. Vi hade ju julgran. Den hade mycket
med saker i den. Den stod inne i kammaren. Den
käftes väl i en liten port, där de stod och sålde julgr-
nar. Vi hade allt möjligt i den, äpplen och så gjorde
man små korgar av papper, klippte ut dem, och så lade
man nåt i dem. Så gjorde man något slags girlanger,
som man hängde runt omkring, av teckad papper som
man klippte till hop. Så var det riktigt mys. Dags i
grytan hade vi inte. Naten under juldagen var
densamma som på julaften. Den var färdig, så det var
bara att gå ut och ta, när man var hungrig. Den hade
alltid fina stänkta gardiner till jul. De skulle drägas
till julen. Man hade särskilda juldukar, som man köpt,
läpare och så.

Den antände läkare. Lunginflammation hade jag tre
gångar, och så hade de doktor hemma. Han hette Sven,

och så hade de en liten lilla soberg. De är döda nu för
länga tider sedan. För det mesta var de mycket sjuka
innan läkare anlätades. Jag tycker att jag har hört talas
om att en s.k. "klock" har anlätats. Min syster Hilda,
det var en halvsyster till mig, hon besökte Åsumapigan,
som de kallade honom. Och det sade alltid Hilda "Nisch
ja, den skitliga, rätliga gubben." Hon gick dricka ur näven
på honom, lite dricka eller vad det var. Sedan var hon
borta. Det var för engelska sjukhuset. Ja, de hade hört talas
om Åsumagubben, så skulle de dit. Det var när hon
var liten, gick i skolan. Det var visst bara för som åkte
med henne dit. Jag har inte hört talas om någon annan
än Åsumapigan. Jag tycker inte att vi använde några
färskilda mediciner när vi var sjuka. Några s.k. lins-
kurser har jag inte hört talas om. Men jag tror visst
att de köpte hjärtstyrkande droppar. De användes väl
när de hade lite ont i magen, men inte annars,
 tror jag. När man var sjuk, så fick man ligga och ta

varmt och gett omkring sig. Men vi var inte så sjuka,
det var lite fjättring och barnsjukdomar som man
hade. Då fick vi ligga inne i sovrummet. Det var
mor som passade upp oss. Men det var inte så mycket
fjask med det. Vi hade ingen febertermometer, utan
vi kände gripulen och om den slog mycket, så var de
ju varma och goda. De har varit friska och duktiga
alla därhemma. Där var ingen som låg sjuk länge.
Det var bara far som hade lunginflammation, men
han blev bra igen. Jag tror inte där var någon som
låg på sjukhus. De var mest hemma när de blev sjuka.
Men jag vet min bror Axel han blev visst opererad
i präst, så han kom på sjukhus, men då var han ju
bara liten. Det var när vi bodde på Allholmens kyrkogata.
Det fanns sjukhus här i Lund då som nu, fast mer än
det ju större. Men det var ju den gamle kirurgen, som
ligger där ännu uppe vid Allholmskyrkan. Det var visst
där han låg. Jag tror inte han var mer än ett år. Han

Jick någon svampsjukdom, så hon blev opererad. Hon
låg kvar där några dagar. Förlossningar skedde mest
hemma. Men fick vissa sina pågar hemma. Än det
var i andra familjer vel jag inte, men det var väl
hemma det med. Jag tycker inte att det var så som nu,
att man äkte till barnbördsbus, utan de födde sina
barn hemma. Men hade då vilt inte någon hjälp under
vårdetiden. Barnmorskan var där när hon fick dem,
och så gick hon ju dit så länge som hon låg i bägen.
Sedan fick de nog själva klara sig. Någon lätare var det
inte. Men det är ju klart, att det var någon grannfru, som
sittade till henne. Hon låg väl åtta dagar efter förloss-
ningen. Men hon fick väl upp själv emellanåt och
läga mat och så. Det var inte så fjäskigt. Barnen amma-
des till de var ungefär fyra månader, jag tycker att jag
har hört det.

Vi badade i en balja. Jag tror inte vi gick på badhus.
De reste till Bjärred och badade på sommaren och sedan

badade de lite hemma. Det var i regel en lördagen som
vi badade hemma. Det var väl för att man skulle vara
fria till söndagen. Alltså hade de visst för i tiden,
mycket med sådantar toppor. Men det badade de fort. Det
var duktig till att tvätta rent. Det kunde de ju få bara.
de var inte så fattiga. Men hade något som han sprutade
i färgar och överallt. Jag kommer inte ihåg vad det
var för ett medel. Rättor var där gott om, inte inne men
ute på gården och i källaren var det mycket rättor för
i tiden. De fick råttgift och råttfällor sattes ut. Men hade-
de varenda vecka, rent och fint. Men använde skurborste
och såpa. Men skurade alltid golven. Men dammade
 varje dag, tror jag. Skorstädning hade han till alla helger-
na och på vintern och hösten. Sedan blev det riktigt or-
dentligt till julen. De hade bruggluns, så där tvättade
han. Så tvättade han tvätten på gården. Det gällde både
snickartvätt och stordvätt. Jag kommer inte ihåg hur ofta
han hade stordvätt, men det var väl så där en gång i

månaden. Hon ville inte geerna gå på mycket. Smittorita
fick hon göra mådan varje vecka. Det var mest såpa och
soda hon använde och på varmt vatten. Det fick hon
värma i bryggglusspannan, som de hade.

Jag kommer inte ihåg vad för slags socialtjänst som
fanns. Det förekom inte på den tiden. Det förekom ju un-
derstod till fattiga, och det var ju under krigstiden,
men de fick ju aldrig något, för och mer. Men jag kom-
mer inte alls ihåg några andra som fick något annars.
De fick klara sig själv så gott de kunde. Det var under
krigstiden som man hämtade mat upp i Sankt Petri Tys-
kogata, kommer jag ihåg. Det var visst två dagar i veckan.
Då var jag ju gift. Annars kommer jag inte ihåg något.
Men det var som delade ut maten kommer jag inte
ihåg. Det var mest när det var ärtor och Gröna Bönor.
Men det var väl staten som betalade det.

När äldre människor fick hjälp, så var det väl

att de kom ut på ett fattighus. Det var däruppe i skolan, kommer jag ihåg. Det var visst inte Räckenslund då, jag vet inte om det fanns till. Men det var ett, de kallade det för fattighus. Så där låg de in alla gamla, som inte kunde sköta sig själva. Det var nog inte så roligt för dem. Det stod på väggen där "Den som inte vill arbeta får heller inte äta". Det var inte vackert. Jag tror inte de hade det så bra där. De ville helst slippa att komma dit. Annars så ansågs det att barnen skulle få försörjning om sina föräldrar, om de inte kunde arbeta mer. Man tyckte synd om dem som tvingades bo på fattighus. Man arbetade så länge man kunde. Sedan när de inte kunde mera fick de komma dit. De arbetade så länge de kunde och hade sin hälsa.

De som inte kunde arbeta medan de var unga, omhändertogs väl av familjen. Jag känner inte till det.

Jag känner inte alls till om det hände att man

Köz sig samman och köpte något gemensamt. Vi har aldrig gjort det. Stor och far ägde ingenting gemensamt med andra. Det fanns inte på den tiden, att man kunde köpa saker billigare, än man köpte i stora partier. Vi hade alltid själv egen tidning, som vi prenumererade på.

Det fanns annars kooperativa rörelser. Det hette Kooperativa öven då. Jag tror att min mor handlade där. Hon var visst medlem där. Man fick sina läppor och så fick man pengar på dem. Kvitten också, så fick man återbäring på dem. Jag vet inte hur mycket det var. Men jag vet inte om det var billigare att handla där. Det var nog samma priser. Det var bara återbäringen som man gjorde på. Annars var det som vanligt, man gick in i en affär och handlade. Det var som vilken affär som helst tycker jag. Man tyckte nog delvis om vår bekantskapskrets. Jag tror inte det fanns någon som kunde sig för fin att handla där. Det var alla slags

folk som handlade där, även sådana som vi ansåg som
rika. Det tror jag. Men handlade i privata affärer och så.
De hade sina beständiga affärer de gick till.

Det förskem inte att man hjälpte varandra att
leva så. Både sjukbäddar och begravningskassar fanns.
De hade tre kronor om dagen, när de var sjuka. Jag
vet inte hur de hade bildats, men det var väl arbetskom-
muner som hjälpte åt, tror jag. Jag tror säkert att
mina föräldrar var med. Det var så småningom. Man
tyckte de var bra, det var liksom en säkerhet. Så gick
man och hämtade sin sjukpenning och det var på sol-
kretsens lura då. Där var en som hette Lovise Halmgren,
hon är här ännu i Lund, och hon var med och gick på
sjukbesök och så. Det var väl 1914.

Det var med i Jackföreningen. Det var ju alla
arbetare. Man ansåg väl att det var bra. Alla arbe-
tare skulle vara med.

Arbetet hade vi alltid hemma. Det var en daglig
tidning som kom. Så fanns det Skånska Dagbladet,
men den hade inte vi. Och här var Folkets Tidning,
men det är många år sedan den lades ner. Jag vet
inte om det fanns veckotidningar. Ja, Allers Famil-
jejournal. Den köpte vi. Den kostade väl inte mer än
35-35 öre. Och där var ju alltid kungliga bilder i
och så, och det var ju roligt att titta på dem. Det
var väl arbetarpartiell som man avog vara bäst, social-
demokraterna. Jag vet inte vad som avogs om öv-
riga partier. Det pratades inte mycket om det hemma.
Förslagsdemonstrationer fickem inte när jag var barn.
Det var när man blev äldre. Det var bara arbetare
som bodde i vårt grannskap. Jag vet hur inställningen
var till andra, som röstade på andra partier. Jag har
ingen aning om det fanns politiska motsättningar
mellan yngre och äldre. Jag har inte intresserat mig
för politik, man har bara arbetat.

Jag vet inte hur de politiska partierna bedrev sin propaganda. Det kunde vara på gån första maj att de talade på torget. Och det var han Torste Helmgren. Det var han som tog arbetarna med sig. Det var då omkring 1914. Jag kan inte komma ihåg att man sände ut skrivelser eller flygblad eller något annat. Vi brukade gå och höra på dessa möten, då sled man på torget. Arbetarna höll sig med till arbetarepartiet. Var var med i arbetarepartiet. Branting var mycket otyckt och sedan kom ju Per Albin Hansson. Så var det en Wigforss, tycker jag att jag har hört talas om, men det var ju också bra. Min farmor gick dit och hört. Ende hos Wigforss, det var mycket bra människor. Man tyckte väl om Branting för att han var arbetarnas ledare.

Man tyckte kungadömet var bra. Det skulle finnas. Man har alltid varit glad för de kungliga. Ja och man hade bilder av kungafamiljen på väggen, det var

av Oscar II och Gustaf V och deras familjer. Jag tror
säkert att våra bekanta hade det säksi. Det var allmänt
han samade in urklippen i en ram, det gjorde de säker.

Vi tillhörde den vauliga stadskyrkan. Far han gick
mycket i Allhelgona kyrkan. Varje söndag gick han i kyr-
kan. Han talade alltid om kyrkan. Så hade han en pos-
tilla han läste i. Han läste själva inte högt. Jag vet
inte om mor hade tid till att gå i kyrkan. Jag tror
inte heller att barnen följde med. Far gick alltid själv.
Sen det hände ju någon gång att hela familjen gick, till
jularna och så och nyårsafton. Jag tror att det hände att
de gick till nattvard. Det är svårt att säga hur ofta. Det
gjorde man i allmänhet. Han gick oftare i kyrkan före.
Det fanns inte någon motsättning mellan grammarna och
oss, utan det var den vauliga kyrkan man skulle tillhöra.
Det var aldrig tal om några frikyrkor. Han har inte in-
tresserat sig för frikyrkorna precis. Sen Frälsningsarmeen.

fanns och missionsförbundet. Vårsvingsarmén har ju
alltid varit bra, de gjorde ju vackert, sprungr kunde. Jag
tror visst att det fanns baptister då och pingstbänare
med. Men man tyckte mest om kyrkan, man höll sig till
den. Husandakt förekom inte hemma. Det lästes inte något
ur Bibeln. Det var bara far som läste och gick i kyrkan.
Han hade postillan. Jag vet inte om han hade någon Bi-
bel. Han hade nog bara postillan. Jag tycker inte att vår
uppföstran var religiöst färgad. Men man hörde aldrig
far svärja och sådant. Han var så ordentlig alltid. Jag kom-
mer ihåg att vi läste bordsbön, hela familjen, Lysé för sig
själv. Det var mor som lärde oss det. Vi fick ju läsa den
"Gode Gud välsigne maten." "Tack gode Gud för maten."
Det fick vi göra till varje måltid, Lysé och slilla. Vi
läste aftnebön också, innan vi gick och läde oss. Det
var väl den här "Tack för dagen som har flutit, och
färligt vad jag har uppfört, och i natt mig skydda väl.
Skydda mig och mina nära. Var din nåds frid oss

måra. Tack gode Gud för det. Amen." Den läste vi Lyst,
var och en för sig. Det hände man ofta far och mor
säger, att om vi gjorde något dumt, så kom vi till hel-
vetet. Jag tycker inte att det var några lek, som ansågs
syndliga och döfva var förbjudna.

Jag tror att mor och far fäste stor vikt vid konfir-
mationen. De var så där att alla barnen skulle konfir-
meras. Jag har hört talas om borgerlig konfirmation.
Men mor och far ansåg att det var bättre i kyrkan. Alla
barnen blev konfirmerade i kyrkan. Man tyckte om prä-
sterna. Man hade respekt för dem. Det ansågs att man
skulle tillhöra statskyrkan. Det var inget tal om att bröda
ur. Det var likadant i vår bekantskapskrets.

De läste sin Tidning. Jag tror inte att de läste böcker,
far och mor. Det hade de inte tid till. Inte vi barn heller.
Tidningen var huvudsakligen arbetet och så Allers Sund-
hetsjournal. Folkets Tidning fanns ju också, men de hade

bara arbetet. De prenumererade på den, så de kom hem
med den liksom nu. Jag kommer inte ihåg vad det kos-
tade. Det hände aldrig att vi lånade tidningar och böcker
av grannarna. Vi prenumererade själva. Alltså kom en
gång i veckan. Det var inget sud i att låna. De lyckte sig
att låna, när de kom hem från sitt arbete. Det var likadant
hos grannfamiljerna. Mor och far talade aldrig om att vi
läste för mycket när vi gick i skolan. Det var ingen i famil-
jen som påstod att låna efter folkskolan. Det hade de inte
rätt till på den tiden. Men min mor han var mycket
duktig, så han hade nog kunnat ta studenten. Han hoppa-
de in i stående klass på en gång så det talade han
alltid om. Så kom han hem till sin far och begärde på
en bok som kostade Föls Kronor. "Nej," sade hans far,
"det får vara så med det." Så gick han på och bli plit-
lagare i stället. "Så, vad de var dumma," sade jag. "Ja,"
sade han, "det var inte så gott att vara fattig. Så fick
de ingen hjälp." Annars var det många studenter här i

Lund redan då. Man tyckte ju de var lite mer än andra.
Sen det var inte så mycket med studenter som det är nu.
Jag kommer inte ihåg hur de finansierade sina studier. Jag
 tror det var pappas pengar. Det var bara sådana, som
 hade rika föräldrar, som kunde fortsätta. Det kan säkert
 ha hänt, att barn ur arbetarklassen fortsatte, men de var
 bra, duktiga i skolan. Jag känner ingen som gjort det. Man
 tyckte ju att det var bra, om de kunde göra det, men jag
 vet inte vad det var för yrken, som de eftersträfvade. Det
 brukade alltid min man säga till min dotter: "Jag
 trodde du skulle bli den vita mössan, när inte jag fick
 göra det." Sen han hade inte lust för skolan.

Våra föräldrar påverkade inte vårt yrkesval. Man
 hade ju inget yrke, för man var ju bara hembiträde. Det
 bestämde jag själv. Jag vet inte vad för yrken, som an-
 mars ansågs för tämpliga på den tiden. Det var mest hem-
 biträden och så sommarskor. Jag tänkte aldrig på att det
 skulle vara något annat som jag ville göra. Man hade

det bra, som man hade det. Varför jag blev hembiträde
vet jag inte. Man skulle göra något. Man kunde inte
gå hemma. Jag trivedes bra med det. Ingen i familjen
var med i Studiecirkel. Men det fanns. Så om man
ville så kunde man studera. Det var väl en affärs-
vet och så, jag vet inte riktigt.

Där vi bodde var Allhelgongatan, men vad stadsdelen
kallades för vet jag inte. De har skrivit mycket i Lidvingerna
om Nöden. Det är här nere i dessa gatorna. De kortare kall-
lade man för Nöden, när man var liten. Det var Krie-
gatan och Trädgårdsgatan och Smågatorna där omkring.
Det var mest envaringslös och så kypor, och det innebär
ju att där var en andra våning. Det var hyreshus. Fånga
barn hade de. Ryckel med judar som bodde där nere. Men
hur de hade det, vet jag inte, för det var sällan man
var därnere. De var ju arbetare allihop, det var sällan
man var där, så de var ju fattiga. Judarna var judar.

De var varken sämre eller bättre. De var fattiga som bodde därnere. De satt på kragarna som kvällarna och pratade med sina grannar. Jag kommer inte ihåg någon annan stadsdel. Professorsstaden var väl mest där upp mot Botaniska Trädgården. Det är svårt att säga vad det var för folk som bodde där. Det var väl dem rika och finare, som bodde därnere. Det var visst mest villor, de ligger visst där ännu. Västerut mot stationen till var det litet annat som nu. Jag tycker inte att det hade något särskilt namn. Det är svårt att säga vad det var för folk som bodde där. Jag tycker inte att det fanns någon spänning mellan befolkningen i de olika stadsdelarna. Sammanhållningen på våra gator var god. De kom bra överens. Det var aldrig något bråk på något vis. Var och en skötte sig och hade det bra. De träffades och pratade på kvällen och på dagarna.

Vi ansåg att alla var bra. Krogsskötare var vanligt enkelt folk. Jag tycker inte man var precis avundsjuk på studenterna. De var ju klart lite finare, annars var det

inget konstigt med dem. Hantverkarna var också bra folk. Lantorsfolk fanns då med. Sen de gick ju skota sig. Sen del är klart att de var ju lite mer än arbetarna. Bänderna de var bra. Prästerna de var bra de med. Dem såg man rygg mot, liksom poliserna. Dem tittade man långt efter. Lärarna var man mycket så där enst, man högtaktade dem. De rika var ju rika. Vi var fattiga. Vi kom inte i kontakt med dem. Man bara såg dem på stan.

Det fanns ju Botaniska Trädgården. Utställningen kom väl 1908. För jag, och sedan blev det Stadsparken. Det var Folkets utställningen, den höll till där som nu är Stadsparken. På så vis kom den till. Och på fanns det Folkets Park. Där sprang man det mesta i unga dar. Det var nog mest arbetare som var i Folkets Park. Det var ju färre arbetarna, sedan vet jag inte var de andra tog vägen. I Botaniska Trädgården där gick ju som som helst gå. Det var alla parker som gick gå där. I Stadsparken gick som som helst. Klostergården, det var strikt det. Där gick

man, fram och tillbaka, när man var fri på köllarna,
och när till stationen och tillade ett slag. Stationen, den
har legat där i alla tider. Sötergalan var väl som det är nu,
men inte så mycket affärer. Då stod de och sålde allting
på torget, kött, grönsaker, allting på torget. Det var på det
torget vid postkontoret. Ungdomen träffades i Tolkets Park,
det var mest i parken. Så på vintern var det ju Tolkets
Hus. De äldre gick också i parken, det var både unga och
gamla.

Jag kommer inte ihåg några skurarna på någon plats
eller något annat. Kvartären "Nöden" kallades väl så, för
att de var fattiga där. Jag vet ingen annan förklaring. Så
fanns det ju postlämningskontoret som kallades för "Stumpen".
Det var där nere i Råbyggatan. Det fanns redan då, men vi
var aldrig där, men man hörde ju talas om "Stumpen",
men man visste inte vad det var.